

GLAZBENA BAŠTINA OTOKA KRKA U ODGOJU DJETETA¹

Renata Sam-Palmić
Učiteljski fakultet
Sveučilište u Rijeci

UDK: 371.3:78
Prethodno priopćenje
Preliminary paper

Primljeno
: 2008-12-15
Received

SAŽETAK

Rad se bavi promišljanjem o potrebi i mogućnostima uključivanja predškolskog odgoja i obrazovanja u djelatno očuvanje i promicanje zavičajne glazbene kulture na primjeru krčke autohtone glazbe. Bogati i raznoliki pučki sadržaji, oblici i glazbene aktivnosti na otoku Krku imaju višestoljetnu tradiciju u kojima generacijski sudjeluje veliki broj stanovništva, a pojedina su mjesta rasadnici pučkog glazbovanja.

U empirijskog dijelu rada bavili smo se ispitivanjem percepcije i odnosa roditelja prema uključivanju (njihove) predškolske djece na otoku Krku u zavičajne glazbene aktivnosti te ispitivanje odgojitelja o njihovim stavovima prema zavičajnom glazbenom odgoju i obrazovanju.

Ključne riječi: *krčka glazbena baština, odgojitelji, roditelji, krčka glazbena baština u životu predškolskog djeteta*

"Naš kanat
i naše sopeli glas
je Božji glas,
va njin je naša beseda
slaja od meda
i najslaje zvoni,
z domaće zemlji ona raste
i va našen srce cvate
i lepo diši.
Diši..."

(Ante Dukić "Naš domaći glas")

---

¹ Ili kako njegovati zavičajni identitet u multikulturalnoj realnosti i globalnim kulturnim i inim procesima.

Predgovor

Glavna skupština UNESCO-a 1989. godine donosi preporuku o očuvanju tradicionalne kulture (tradicijske kulture i folkloru)². Preporuku UNESCO oživotvoruje 2003. godine u Parizu objavljivanjem konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine koju je Hrvatska 2005. godine ratificirala (...). Budući da je UNESCO 2001. godine proglasio 19 remek-djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva (...) s posebnim naglaskom na povijesnu, umjetničku, etnološku, sociološku, antropološku, lingvističku i književnu vrijednost u kontekstu civilizacijskih postignuća i ostavštine za budućnost i Hrvatska se 2002. godine djelatno uključuje u proces, kandidaturom projekta "Istarski etnoglazbeni mikrokozmos" (The Music of the Istrian Cultural Space) što je UNESCO razmotrio na drugoj sjednici znanstvenog žirija 2003. godine.³ Tako Hrvatska ulazi u red zemalja koje imaju vrhunske narodne i autorske umjetničke vrijednosti u svjetskoj riznici kulturne baštine.

Uvod⁴

Glazbena baština promatrana u kontekstu folklorne glazbe najčešće konotira glazbu seljačkih zajednica (prema Ceribašić, 2000., 2003.) i s obzirom na činjenicu da su do sredine 20. st. seljaci bili najbrojnija populacija u hrvatskom društvu. Folklorna glazba (narodna/pučka: izvorna i tradicijska), glazba je usmene tradicije. Folklorna je glazba osim u seljačkim, postojala i u drugim društvenim slojevima primjerice, u neelitnim obrtničkim, trgovačkim i građanskim, ali i u elitnim krugovima plemstva i visokoga građanstva (Tomašić, 1937; Ceribašić, 2003).

U vrijeme sve snažnijih globalizirajućih procesa u svim segmentima života svakog pojedinca i društva u cjelini, civilizacijski i kulturni zasadi narodnog izričaja i aktualnost kulturnog pregnuća izloženi su snažnim

---

² www.min-kulture.hr/-25k-

³ U studenome 2002. godine na poticaj UNESCO-a i Hrvatske komisije za UNESCO, osnovan Savjet za hrvatsku nematerijalnu baštinu. Uprava za zaštitu kulturne baštine Ministarstva kulture i Istarska županija kandidirale su projekt "Istarski etnoglazbeni mikrokozmos". Kandidatura je izrađena u suradnji s UNESCO-vim ekspertima prema Smjernicama proglašenja remek-djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva. (Marušić, D., 2004: 195)

⁴ Rad je napisan s Katarinom Širola, odgojiteljicom predškolske djece koja je pod mentorstvom mr.sc. Renate Sam Palmić obranila diplomski rad na ovu temu i pod ovim naslovom, pri Visokoj učiteljskoj školi, danas Učiteljskom fakultetu u Rijeci.

promjenama načina/stila i filozofije života. Povijesni kontinuitet glazbene tradicije (Ceribašić, 2004:19) valja sačuvati, iako se ovoj tvrdnji suprotstavlja niz pitanja.⁵ S obzirom na to da je ovaj rad usmjeren na jedan segment odgovora na pitanje *kako* zaštititi i živjeti glazbenu tradiciju na primjeru bogate i osebujne glazbene baštine otoka Krka "izazov je velik i zato jer zaštita pretpostavlja homogenost zajednice i koherentnost njezine glazbene tradicije, dok nalazi suvremene etnomuzikologije, folkloristike i antropologije ističu heterogenost kulturnog iskustva i izraza unutar zajednice, sve do osebujnih individualnih izraza" (Ceribašić: 20). U tom smislu otvoreno je pitanje autohtonosti i tradicije, primjerice, "uskih/tjesnih intervala" u pjevanju "u dva" ili "na tanko i debelo", koje prelazi granice lokalnog (Prašelj, 2004., Bezić, 1981, Bonifačić, 1994., Zebec, 2004.) i u različitim, većim ili manjim inačicama žive lokalno, regionalno (Rendić-Miočević, 2006) i nacionalno u širem Mediteranskom glazbenom i kulturnom okruženju (Pettan, internet str. u izvori i lit.)

Krčki pučki glazbeni izričaj ili bodulska folklorna osebujnost

Kada je William Thomas 1846. godine izraz *folklor*⁶ prvi upotrijebio u engleskom časopisu *The Athenaeum* koji će (folklor) postupno prerasti u jedan od izvedenih naziva kao što je folklorna glazba – na narodnom kulturom bogatom otoku Krku sjevernojadranskoga podneblja već je više od 700 godina zvonila hrvatska riječ⁷ i krčka narodna nota (kako krčani nazivaju svoje starinske napjeve). To jedinstvo riječi i glazbe ukorijenjeno u primorski kras pokoljenjima oblikuje narodnu svijest, osnažuje njegov ponos i ispunja snagom duha i otpornosti koji ga stoljećima održava na rodnoj grudi.

Autohtonost i tradicija u glazbenom izrazu otoka Krka neprijeporno je pragmatično znanstveno pitanje kao i život sam u svakom kutku bodulskog kraja. Čakavska riječ uglazbljena narodnim tonom "po starinsku", "na tanko i debelo", "u dva glasa", odzvanja u duhovnoj i svjetovnoj narodnoj popijevci i pjevanju (kanat, kanot), svirci (sopnji) i plesu (tancu). Drevno

---

⁵ Temeljno je pitanje što se i kako zaštićuje, "naime, prema nekima od najistaknutijih određenja folklor (pa onda i tradicijske glazbe kao njegova dijela), on obuhvaća neizgrađene i neusustavljene koncepcije svijeta i života, koje su u suprotnosti prema službenim koncepcijama (Gramasci, 1937:193, u Ceribašić, 2004:21).

⁶ Muzička enciklopedija, JLZ, svezak, I, str. 593.

⁷ O čemu su istraživali i pisali znanstvenici kao što su Rački, Štefanić, Hamm, Kukuljević, Strohal, Margetić.

suzvučje ove glazbe podsjeća na grubo klesana slova Bašćanske ploče s riječima glagoljice, najstarijeg hrvatskog jezika i pisma.

Izvođenjem starih pjesama i sviranjem u izvornom, neobrađenom (neosuvremenjenom) obliku, primjerice, na krčkim smotrama folkloru,⁸ živi se, promiče i čuva ova narodna umjetnost i usustavljuje u recentne vrijednosti nematerijalne baštine nacionalne kulture. Na svakom krčkom festivalu od daleke 1935. godine (Gotthardi, B. 1962; 1963; Jelenković, 1955, Bonifačić, 1994.) interpretira se zavičajna folklorna građa u prvorazrednom folklornom kazivanju – koje je jednako znanstveno vrijedno kao što je i atraktivno. Krčki je festival tako nosilac autentičnog narodnog glazbovanja u kome su sublimirana izvornost i tradicija njegovih izvorišta kao što su: Omišalj, Vrbnik, Dobrinj, Baška, Punat (Zebec, 2004: 34), Jurandvor, Dubašnica, Gabonjin, Poljica, Gostinjac, Kras, Kornić, Pinezići (prema Pavačić, 2008). Krčki festival rijedak je primjer očuvanja izvornog folkloru u Hrvatskoj i po tome je u redu međunarodnih festivala te vrste (Gotthardi, 1962., 1963.), a sam otok je jedinstven primjer kako se jedna mala sredina uspjela kroz stoljeća oduprijeti različitim kulturnim, običajnim i drugim utjecajima.⁹ Unatoč svojoj arhaičnosti i osebnosti ova glazba ima krepki i svjež izraz.

Krčki napjev/nota, starinsko pjevanje/kanat, svirka/sopnja i ples/tanac

Očuvanje starinskog glazbovanja ne predmnijeva getoizaciju pučke kulture. Naprotiv, tomu svjedoči današnji glazbeno-kulturni realitet otoka Krka koji odjekuje mnogo dalje zahvaljujući najsuvremenijim mogućnostima komunikacije. Svoj glazbeni i kulturni identitet Krčani/boduli stoljećima pronose svijetom (od vremena davnih migracija u prekooceanske

⁸ Krčki festival jedan je od rijetkih primjera koji njeguje izvornost narodnog glazbenog izraza u svim njegovim oblicima pojavnosti: pjevanju, svirci i plesu.

⁹ Aktualni su primjeri uz krčki festival mnogobrojne škole sopaca na otoku koje okupljaju najmlađe i zaljubljenike u domaći glas svih naraštaja. Među mnogim sopcima, kantadurima i plesnim skupinama otoka Krka, treba spomenuti, danas najistaknutijeg učitelja i voditelja mnogobrojnih škola sopaca Ivana Pavačića Jecalićeva koji se neumorno desetljećima bavi melografijom i publiciranjem izvorne bodulske glazbe. Njegovo posljednje monumentalno djelo tipa monografije na više od 900 stranica je *Luzmarine moj zeleni*, s podnaslovom *Pučka glazba otoka Krka*, sa 606 primjera pučkih pjesama, koledvi, plesova, polki, mažurki, tulala i šimi. Knjiga donosi i pregled podataka s imenima pjevača, sopaca, mjestima i godinama zapisa i drugim podatcima. Ovo, u europskim etnomuzikološkim razmjerima vrijedno djelo, izdano je 2008., a nakladnici su Grad Krk, Općina Dobrinj i Ustanova "Ivan Matetić Ronjgov". Pavačić je i autor zbirke "U Dobrinju mило звони звоне" u kojoj je 130 notnih zapisa (1982.) i više od stotinu u knjigama notnih zapisa duhovne glazbe: "Staroslavenska misa Dobrinj" i "Slavim te gospode" iz 2001. i 2002. godine.

zemlje) čuvajući tako svoj identitet i jer samo "oni koji su svoje djetinjstvo proveli u krajevima gdje se pjevaju ove pjesme, znaju što znače ovi zvuci, tužni i veseli ujedno... (Karabaić, 1956.).

Stari krčki napjevi (Karabaić, 1956., Matetić-Ronjgov, 1939) ili kako ih Krčani zovu, note, sadržajem su vezane uz razne povijesne događaje: *Popuhnul je tihi vetar, Oj, turne moj, Kad se Pavle ženjaše, Kad smo partili iz Dobrinja grada*. Druge su pjesme/note vezane uz rodni zavičaj i more: *Ča je more, Ča se ono pokraj mora beli?, Vrbniče nad morem Lipo moje pod Omišalj more, Dumboko je pod Omišaj more, More moje milo, Dobrinj je bili grad, U Dobrinju milo zvoni zvone, Baška j' malo selo, Oj, Punte, Punte moj, Oj, ti Krase, visoko na brigu!, Omišaj je na visoku grajen*. Pjesme iz svakodnevna života i raznih prigoda/običaja: *Bodulčice, Divojka je ruže brala, Drenjulva se trese, Hitala je Mare, Ive kosi, Jutron rano magla pala, Lipa mladost moja, Lipo mi poje tica kos, Lusmarine moj zeleni, Majka je Maru, Mažurano, Nagnulo se drivce orihovo, Ne hod' Jele!, Šetala se Jelica i Jive, Višnjica je rod rodila, Vičernjica zvoni, Zaspal Pave, Zelena mala dumbrava, Zrasla mi murvica*.

Starinsko pjevanje ili kanat/kanot uvijek je u dva glasa ili "na tanko i debelo"¹⁰ u uskim intervalima, odnosno netemperiranom pjevanju. Takvo se pjevanje može samo približno zabilježiti u tzv. istarskoj ljestvici.¹¹

Svirka ili sopnja na sopelama odlika je krčke instrumentalne narodne glazbe. Vela i mala sopela odgovor su na pjevanje "na tanko i debelo". Sopela, drevno puhačko glazbalo tipa oboe i kao inačica istočnjačkog glazbala šalmaiija koji se rasprostranio u Europi, danas se još zadržao u obliku sopela/sopila jedino u Hrvatskom primorju, sjevernojadranskim otocima i u Istri pod nazivom roženice. Dok mala sopela izvodi melodiju, vela sopela svira pratnju. Zahvaljujući entuzijazmu, ponajprije nekolicine Krčana, danas se na otoku Krku sviranje na sopelama ne njeguje sporadično ili samo prigodno već se živi i u toj svirci na sopelama na najbolji mogući način njeguje i čuva domaće i starinsko. Sopele su nezaobilazan instrument u pučkim otočnim plesovima. Sopele također svojom svirkom najavljuju plesove i razne druge svečanosti najčešće na javnim prostorima, svirajući Mantinjadu (uvod) iza koje najčešće slijedi tanac (ples). Ples ili tanac

¹⁰ Riječ je o dvoglasnom pjevanju bilo ženskih ili muških glasova od kojih je jedan uvijek svijetliji/viši, a drugi je tamniji/dublji u karakterističnoj "narativnoj" boji.

¹¹ Mnogobrojni radovi na temu "istarske ljestvice" i pjevanju na tanko i debelo, od njena autora Ivana Matetića Ronjgova, još preko radova o posebnostima ove glazbe, Žganeca, Karabaića, Zlatića, potom Županovića, Bezića, do Prašelja, te etnologa i etnomuzikologa: Bonifačić, Ceribašić, Marošević, Zebec i dr., neprijeporno govore o glazbi tijesnih intervala kao diferencijalnoj specijici u nacionalnoj baštini.

(tonoc, tanec, tenec) radišni krčani odvajkada vole kao dio svog društvenog života.¹²

Danas su živi plesovi: *Dobrinjski tonoc*, (*cijela Dobrinjština*), *Bašćanski tanac*, *Jurandvor*, *Dubašjanski tanac*, *Korničarski tanac*, *Omišejski tenec*, *Poljički tanac*, *Puntarski tanac*, *Vrški tanac*, *Vrbenski tanec*. *Potom: polki, mažurki, tulala i šimi*. (Pavačić, 2008: 508-892). *Svi ti plesovi sadrže više stavaka/dijelova i zasebno su poznati kao Okolo i Suprotu (Dobrinj), Kolo, Potancu (Vrbnik), Tanac u kući, Tanac na placi, Šoto, zatim Polka, Mazurka, Veres i dr.*

Noviji plesovi *Polka* i *Veres* inačica su i produkt prožimanja i utjecaja blizine drugih kultura (Italija, Slovenija i dr.). Međutim, ovi su plesovi modificirani u svom sadržaju s obzirom na pratnju sopolama, tako da danas gotovo samo naslovom podsjećaju na svoj izvornik.

Empirijski dio

S obzirom na to da je krčki glazbeni folklor sastavnica društvenog života otoka i da su u tradicijsku glazbu u novije vrijeme institucionalno – kroz škole sopaca i folklorna društva – uključeni sve više i najmlađi otočani, nametnulo se pitanje prisutnosti glazbenog folkloru u predškolskom odgoju i općenito u životu predškolskog djeteta.

Cilj i zadatci istraživanja

Cilj je istraživanja bio odgovoriti na pitanje imaju li i koliko predškolska djeca otoka Krka mogućnosti stjecanja senzibiliteta za zavičajnu pučku glazbu, odnosno koliko mogu biti upoznata i koliko mogu prepoznati neke karakteristike svoje zavičajne glazbe. Iz tog cilja postavili smo zadatak: ispitati roditelje i odgojitelje krčkih vrtića kakav je njihov odnos, potreba i eventualna amaterska folklorna glazbena praksa. Iz tih su nakana proizišla logična pitanja o tome jesu li roditelji senzibilizirani za odgoj svoga djeteta pučkom glazbom otoka Krka i koliko odgojitelji mogu osnažiti dječje perceptivne mogućnosti zavičajne glazbeno-kulturne vlastitosti.

¹² Kroz svoju su povijest i kao praktični vjernici, Krčani redovito, poput rituala prije i nakon nedjeljne i drugih blagdanskih misa i popodnevni pobožnosti okupljajući se oko crkve, pjevali i plesali (prema Jelenković, 1955.) Svako mjesto na otoku ima(lo je) svoje tance, koji se danas mogu vidjeti uglavnom na smotrama i nekim drugim manifestacijama.

Populacija, uzorak i provedba ispitivanja

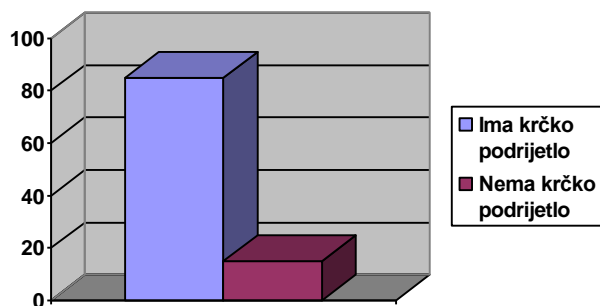
Kako smo željeli dobiti podatke o ispitivanoj populaciji koja sama ne može odgovoriti na pitanja – budući da je riječ o djeci između tri i šest godina – ispitivali smo roditelje i odgojitelje u dječjim vrtićima otoka Krka. Anketni su upitnici izrađeni za odgojitelje i podijeljeni na njih dvadeset i osmero, a upitnicima za roditelje obuhvatili smo njih dvije stotine. Ispitivanjem su obuhvaćena neka mjesta i grad na otoku Krku: Bogovići, Baška, Krk, Njivice, Omišalj, Polje, Punat, Vrbnik i Vrh. Svi su ispitanici obuhvaćeni anonimnim anketnim upitnikom kako bi se osigurali što iskreniji i izravniji odgovori. Upitnike su odgojitelji dobili osobno, a isto tako dobili su upitnike za roditelje. Ispunjeni upitnici za odgojitelje vraćeni su nam poštom, dok su roditelji popunjene upitnike vratili posredstvom odgojitelja.

Rezultati ispitivanja

Rezultati ispitivanja roditelja

Od 200 uručenih anketnih upitnika za roditelje, dobili smo 100 ispunjenih upitnika (50%). Upitnik se sastojao od 15 pitanja, pretežito zatvorenog tipa, a sadržajno su bila vezana za dobivanje nekih općih podataka o roditeljima, kao što su: domicilno podrijetlo i obiteljsko (članovi obitelji) bavljenje lokalnim folklorom. Slijedila su pitanja iz kojih smo mogli iščitati tražene podatke o poznavanju starih napjeva i plesova, nakon čega su roditelji odgovarali na pitanja o osobnim stavovima prema upoznavanju svoje djece s glazbenom baštinom otoka Krka.

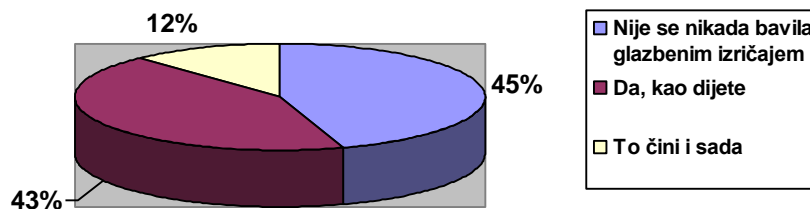
Od stotinu ispitanih roditelja njih 85% domicilna je podrijetla, te se može ustvrditi da se radi o homogenoj skupini roditelja s obzirom na zavičajnu pripadnost.

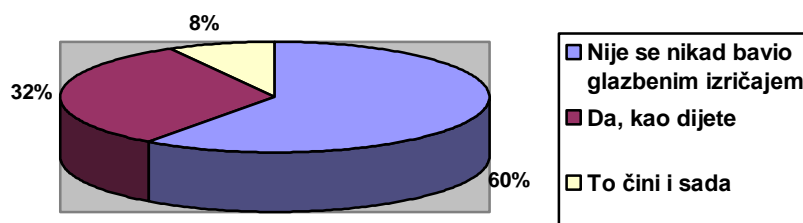
Grafikon 1. Podrijetlo ispitivanih roditelja

Veći dio ispitanih roditelja (65%) ima roditelje koji su se također aktivno bavili folklorom ili su bili dio javne glazbene prakse u svom mjestu. Dakle, evidentna je generacijska uključenost u folklorna zbivanja u lokalnoj sredini.

Zanimljivo je bilo utvrditi brojčani odnos roditelja, navlastito majke i oca koji su se bavili ili se aktivno bave pučkim pjevanjem, plesom ili sviranjem.

Grafikon 2. Bavljenje folklorom - majke

Grafikon 3. Bavljenje folklorom - očevi

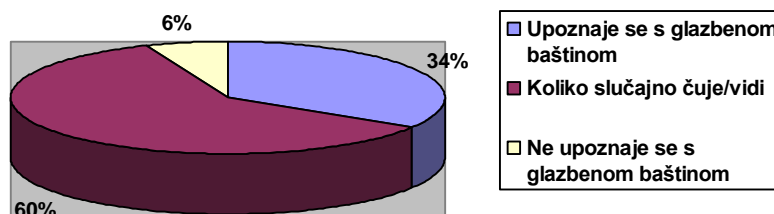
Ispitanici su (njih 35%) potvrdno odgovorili da i danas u posjedu imaju narodnu nošnju otoka, dok ih 65% više nema. Djeca su tako u mogućnosti u svom domu upoznati i na određeni način živjeti kulturu narodnog odijevanja iz prošlosti svoga kraja, koja se danas prikazuje na folklornim i turističkim manifestacijama. Nadalje, svi ispitanici (100%) cijene ljude koji se bave folklornim glazbenim izričajem u bilo kojem vidu.

Svi su roditelji naveli veći ili manji broj starinskih napjeva koje poznaju i/ili znaju pjevati (jednoglasno), pa je tako 30% roditelja nabrojilo po deset naslova pjesama, dok je, primjerice samo 12% navelo po dva, odnosno tri naslova. Ukupno su roditelji naveli 14 krčkih autohtonih nota.¹³ Roditelji su također pokazali poznavanje starih otočnih plesova, pa su svi naveli po nekoliko primjera plesova: njih 67% navelo je pet, a njih 7% po dva plesa.¹⁴

Usljedila su pitanja o odnosu roditelja prema potrebi odgoja djece u duhu narodne kulture/glazbene baštine otoka. Na pitanje je li na bilo koji način posreduju krčki glazbeni folklor svome/svojoj djeci, roditelji su odgovorili na sljedeći način: odgovora NE bilo je 6%, DA: 34%, a slučajni susret djeteta s melosom u 60%. Pri tom valja istaknuti da djeca koja se slučajno susreću s narodnom glazbom za te susrete imaju velike mogućnosti s obzirom na raznovrsna folklorna zbivanja na otoku.

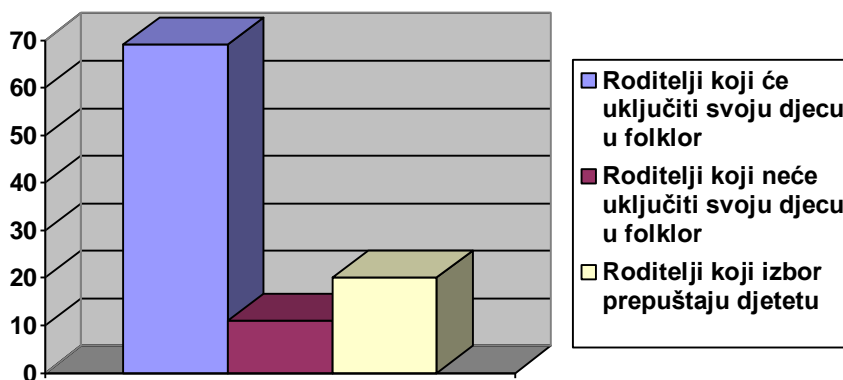
¹³ Roditelji su naveli sljedeće napjeve: *Vrbniče nad morem, Dobrinj je bili grad, Rumena si kano i naranča, Šetala se Jelica i Ive, Zrasla mi mala dumbrava, Baska j' malo selo, Punte moj, Popuhnul je tihi vetra, Lipo moje pod Omišalj more, Zorčica 'oće, Dumboko je, Turne moj turne, Drenjulva se tresla, Mantinjada.*

¹⁴ Navodi plesova: *Tonoc va kuće, Na placi, Veros, Kolo, Polka, Mažurka, Prebir, Suprota, Šoto, Bakarska, Tulala, Ruki, Nogi, Potancu, Male ruki i Vele ruki.*

Grafikon 4. Upoznavanje djece s glazbenom baštinom

Roditelji su dalje naveli podatke kako njihova djeca promatraju folklorne manifestacije, svadbe u narodnim nošnjama, ples i svirku ili neke slične svečanosti: na pasivan način, (80%), dok je na aktivan način uključen manji broj djece (14%), što je i razumljivo s obzirom na njihovu dob; mali broj djece anketiranih roditelja (6%) ni na koji način nije bilo u kontaktu s glazbenim narodnim stvaralaštvom. Pri tom valja istaknuti da se polaskom djece u osnovnu školu znatno povećava udio djece koja su aktivno uključena u folklorne skupine, što je još jedna od poznatih tradicija na otoku. S obzirom na ovu činjenicu htjeli smo doznati kakav je stav roditelja o pitanju uključivanja njihove djece u glazbeni folklor kada krenu u školu. Roditelji su na to pitanje odgovorili pozitivno: 69%, negativno: 11%, dok je njih 20% odlučilo djeci prepustiti izbor.

Grafikon 5. Mišljenje roditelja o kasnijem uključivanju djece u folklor

Na pitanje poznaju li djeca prema naslovu neke autohtone napjeve, dobili smo sljedeće odgovore: 40% roditelja odgovorilo je negativno, 25% odgovorilo je pozitivno (djeca znaju pjevati neke napjeve) navodeći konkretne primjere¹⁵, dok je 35% djece čulo stare pjesme.

Dječje poznavanje autohtonih plesova dalo je sljedeće rezultate: djeca ne poznaju narodne plesove 35%, vidjelo ih je 42%, dok 23% djece prepoznaju starinske plesove i čine prve plesne korake.¹⁶

Roditelji imaju potvrdno i jedinstveno mišljenje o tome treba li s edukacijom i glazbenom praksom predškolsku djecu senzibilizirati za zavičajnu glazbenu baštinu. U tom smislu nema, dakle, ni jednog negativnog odgovora. Roditeljska se mišljenja, međutim, razlikuju u načinu tko bi na sebe trebao preuzeti ulogu posrednika, pa tako njih 57% daje prednost roditeljskom domu, a njih 65% daje prednost vrtiću i kasnije školi. Svi roditelji (100%) su mišljenja da je djecu potrebno početi upoznavati s tradicijskom glazbom na oba načina.

Nadalje, ni jedan roditelj ne smatra da je bavljenje glazbenom baštinom zastarjelo i neprimjereno današnjem vremenu. Za to da djeca budu sa zavičajnim folklorom informativno upoznata, izjasnilo se 35% roditelja, a 65% njih misli da je bavljenje glazbenom baštinom jako važno jer se time održava tradicija, svijest o zavičajnom i nacionalnom identitetu i utemeljuje pozitivan odnos prema kulturnim raznolikostima i različitostima u vlastitoj sredini. U tom kontekstu roditelji su na tu temu iznosili svoje komentare i neka razmišljanja, od toga da je tema s kojom su se susreli zanimljiva te da ih je potakla na razmišljanje o uključivanju djece u amaterske kulturno-umjetničke udruge. Većina roditelja (87%) pohvalno se izjasnila što se govori o tom segmentu odgoja djece koja u suvremenom načinu života, koji sve više zadire i u male sredine, trebaju nastaviti djelatno čuvati i promicati zavičajnu kulturnu vlastitost koju su naslijedili od predaka.

Rezultati ispitivanja odgojitelja

Od ukupnog broja odgojitelja obuhvaćenih ispitivanjem (28) odazvalo se 17 odgojitelja ili 61%, što je za statističku obradu i relevantne pokazatelje premali broj. Iako se radi o malom broju ispitanika, proveli smo deskriptivnu analizu odgovora.

Iz osnovnih podataka koje smo dobili na uvodna pitanja vidljivo je da su svi ispitanici ženskog spola te da imaju srednju (srednja odgajateljska škola) i višu stručnu spremu (završen stručni dvogodišnji i trogodišnji studij

---

¹⁵ *Dobrinj je bili grad, Šetala se Jelica i Ive, Puše bura i burin, Molnarići i Vrbniče nad morem.*

¹⁶ *Veros, Tonoc na placi, Prebir, Suprota i Vrbnički tanec.*

predškolskog odgoja). Što se tiče njihove domicilne pripadnosti, od 17 odgojitelja, njih tri su rođenjem i podrijetlom s otoka Krka, šest ih je iz Rijeke i bliže okolice, osam iz udaljenijih krajeva: Zagreb, Koprivnica, Orahovica, Labin, BiH. Odgojitelji su mišljenja (njih 16) da je njihovo poznavanje krčkog folkloru dovoljno za potrebe rada s djecom, a jedan odgojitelj osjeća da je njegovo znanje o pitanju poznavanja obilježja otočkog folkloru premalo. Svi su odgojitelji odgovorili kako potiču djecu na aktivnosti vezane uz pučki glazbeni izraz te da u svom planu rada uvršćuju i narodne otočke napjeve. Napjeve crpe iz različitih izvora kao što su notni zapisi, usmeno prenošenje i audio i videozapisi. Odgojitelji također ostvaruju suradnju s folkloristima (kanturima, sopcima i tancurima) za učenje i upoznavanje sadržaja i oblika glazbenih izražavanja (pozitivno se očitovao 14 odgojitelja). Svi anketirani odgojitelji potvrdili su uvjerenje da se s njegovanjem glazbene baštine treba početi u predškolskom odgoju. Većina je mišljenja da se u njihovu vrtiću (i u vrtićima na otoku) dovoljno radi na upoznavanju djece s glazbenim folklorom otoka (10), dok njih pet smatra da je ta aktivnost još uvijek nedostatna, a dvije odgojiteljice izjasnile se za potrebu češćeg provođenja. Na pitanje pohađaju li djeca iz njihove odgojno-obrazovne skupine školu folkloru odgovori su se kretali od: DA, četiri odgojiteljice, NE, dvije odgojiteljice, te NE ZNAM, jedna odgojiteljica. Prema spoznajama odgojitelja polaskom u školu djeca se iz njihova vrtića aktivno uključuju u folklorne aktivnosti, potvrdno je odgovorilo osam, a negativno devet odgojitelja.¹⁷

Zaključno promišljanje

Otok Krk, kolijevka glagoljaštva, sopnje, kanta i tanca, uspio je do danas djelatno sačuvati svoje povijesno i kulturno nasljeđe, i to najčvršće u segmentu narodne kulture. Tome su najviše pridonijeli pojedinci entuzijasti i skupine glazbenih i plesnih amatera, koji su se u početku okupljali spontano, a unazad nekoliko desetljeća kroz sve veći broj škola svirke, kanta i plesnih udruga. Na taj način svojom aktivnošću čuvaju i promiču svoje osebujno nasljeđe i ugrađuju ga u svakodnevni život. Isto tako folklorne su aktivnosti na otoku postale nezamjenjivi dio turističke ponude, što je ujedno konkretan doprinos multikulturalnom življenju koji postupno ulazi i na ovaj otok.

---

¹⁷ S obzirom na to da je riječ o manjim mjestima i višegodišnjem radu odgojitelja u njima, komunikacija s mještanima odgojitelju omogućuje saznanja o daljnjem djetetovu razvoju i njegovoj aktivnosti i interesima.

Predškolski odgoj i obrazovanje, prva stepenica obrazovnog sustava, u manjim sredinama sve više postaje dio ukupnog kulturnog i društvenog života, a neizmjerljivo je značajan za odgoj i senzibiliziranje svakog pojedinca pa tako i predškolskog djeteta (i roditelja).

U tom kontekstu razvidno je na koje načine danas živi zavičajna glazba i u kakvim oblicima. Isto tako nameću se pitanja koliko (će) suvremeni način života – koji sve intenzivnije prodire i u male sredine – izvršiti svoj utjecaj na poimanje glazbene i ukupnu folklornu praksu. Je li u tom smislu oportuno postaviti pitanje o potrebi očuvanja starih tradicija, njihovu nastavljajući ili se stvaraju nove tradicije (Komavec, 2004: 75). Zahvaljujući tvrdokornosti krčke zavičajne kulture ona (za sada) uspješno odolijeva različitim inačicama i utjecajima te je zadržala svoju kompaktnost, usprkos tome što je "stisnuta između dva glazbena fenomena – harmonike sa zapada i klapa s juga, kao i utjecajem medija" (Prašelj, 2004: 177). Svoju misiju u očuvanju svijesti i odgoju ponosa na zavičajnu kulturnu vlastitost imaju sve odgojno-obrazovne ustanove, a predškolski institucionalni odgoj i obrazovanje trebao bi u tome imati temeljnu ulogu.

... Oca je vavek naganjal i tiral
da mu kupi meh,
aš da bi jako rad
na njen prebiral.
A mater je vavek pital,
kad će njemu prsti narast
da more sost
va velu sopel.

(Ante Dukić: "Naš domaći glas")

Literatura

- Bolonić, M., Žic, I. (1977) *Otok Krk kroz vjekove*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost.
- Bonifačić, R. (1994) *Narodne pjesme o gradovima i mjestima otoka Krka*, Krčki kalendar, Rijeka: Glosa d.o.o.
- Ceribašić, N. (2004) *Zaštita tradicijskog glazbovanja: Uvod*, U: Ceribašić, N. (ur.) *Zaštita tradicijskog glazbovanja*, Roč: KUD "Istarski željezničar", str. 19-28.

- Ceribašić, N. (2003) *Hrvatsko, seljačko, starinsko i domaće: povijest i etnografija javne prakse narodne glazbe u Hrvatskoj*, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
- Ceribašić, N., Čaleta, J. (2000) *Hrvatska tradicijska glazba*, Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku.
- Crnković, M. (1998) *Hrvatske malešnice*, Zagreb: Školska knjiga.
- Fajdetić, V. (1963) *Glasi naših starijih iz davnine*, Riječka revija, 12/1963, br. 7-8, str. 561-568.
- Gotthardi, B. (1963) *Krčki festival*, 12/1963, br. 7-8, str. 552-560.
- Gotthardi, B. (1962) *Krčki festival*, Narodna umjetnost 1/1962., str. 153-155.
- Jelenković, I. (1955) *Krčki festival*, Riječka revija, 4/1955, br. 5-6, str. 252-255.
- Karabaić, N. (1956) *Zapisivačeva razmišljanja o narodnim popijevkama Istre i otoka Krka*, Ljetopis JAZU, knj. 60, str. 370-377.
- Karabaić, N. (1956) *Muzički folklor Hrvatskog primorja i Istre*, Rijeka: (Vlastita naklada).
- Komavec, M. (2004) *Ljudski godci: Nadaljevanje starih ali ustvarjanje novih tradicij*, U: Ceribašić, N. (ur) *Zaštita tradicijskog glazbovanja*, Roč: KUD "Istarski željezničar", str. 75-88.
- Marušić, D. (2004) *Istarski etnoglazbeni mikrokozmos: Izvještaj o sadržaju kandidacijskog spisa*, U: Ceribašić, N. (ur.) *Zaštita tradicijskog glazbovanja*, Roč: KUD "Istarski željezničar", str. 195-200.
- Matetić-Ronjgov, I. (1990) *Zaspal Pave – Zbirka notnih zapisa narodnih pjesama Istre i Hrvatskog primorja*, Rijeka: Izdavački centar i KPD "Ivan Matetić Ronjgov".
- Pavačić, I. (2008) *Lusmarine moj zeleni, pučka glazba otoka Krka*, Krk: Grad Krk, Općina Dobrinj i Ustanova Ivan Matetić Ronjgov.
- Pettan, S. *The Croats and the question of their Mediterranean*, On line 3. WEB str.: <http://research.umbc.edu/ed/3/html>.
- Prašelj, D. (2004) *Autohtoni glazbeni izraz sjevernog Jadrana – Istre, Hrvatskog primorja i otoka*, U: Ceribašić, N. (ur.) *Zaštita tradicijskog glazbovanja*, Roč: KUD "Istarski željezničar", Roč: str. 161-180.
- Prašelj, D. (2002) *Naš domaći glas Ante Dukića u skladbama Lovre Županovića i Dušana Prašelja*, U: Prašelj, D. (ur.) *Zbornik Ivan Matetić Ronjgov: Odjeci glazbene prošlosti*, sv. 6, str. 69-80.
- Rendić-Miočević, I. (2006) *Hrvatski identitet, trajnost i fluidnost – uporedba Kvarnera i gorske Dalmacije*, Rijeka: Adamić.
- Zebec, T. (2004) *Catch-as-catch can: An Uncatchable -Dance/Life (Uhvati kako znaš i umiješ: Neuhvatljivi ples/život)*, U: Ceribašić, N. (ur.)

Zaštita tradicijskog glazbovanja, Roč: KUD "Istarski željezničar", str. 29-34.

Tomašić, D. (1937) *Društveni razvitak Hrvata: Rasprave i eseji*, Zagreb: Hrvatska naklada.

www.min-kulture.hr/default.aspx?id=24-24k-

Žganec, V. (1962) *Muzički folklor*, 1, Zagreb: Autorova naklada.

MUSICAL HERITAGE OF ISLAND OF KRK IN CHILD EDUCATION

ABSTRACT

The work is reflection about needs and possibilities of including preschool education in active preservation and promotion of homeland musical heritage on example of the island of Krk autochthonous music. Rich and diverse common contents, shapes and musical activities from the island of Krk have many centuries of tradition in which participates a large number of the island inhabitants throughout miscellaneous generations and some places are nurseries of common music-making.

In the empiric section of this work we did testing about parents perception and relationships in including their preschool children on the island of Krk in homeland musical activities and testing of preschool teachers about their musical attitude on homeland musical education.

Key words: *island of Krk musical heritage, preschool teachers, parents, island of Krk musical heritage in life of preschool child*